

Naxwaha carabiga oo kooban

الموجز في قواعد اللغة العربية
[اللغة الصومالية]

Qore Siciid Maxamed Axmed “Siciid Al-Afgaani”

سعيد الأفغاني

Turjume: Cabdirisaaq Maxamed Cilmi “ina Warfaa”

(ترجمة: عبد الرزاق محمد علمي (ابن ورفا

Fiiro gaar ah: Fadlan tixgali aayadaha Qur'aanka
ah ee qoraalkan la socda oo ha dhigin meel
dayacan.

Qof kasta ayaa xaq u leh inuu daabacdo tarjamada
naxwahan oo ma dhowrsana

Waxaa daabacay Kirja kerrallaan Helsinki Finland
Tusmada kitaabka bogga

Hordhaca qoraha-----	7
Hordhaca turjumaha-----	8
Falalka-----	11
Rogrogmadka-----	12
Labada fal ee layaabka-----	13
Falalka amaanta iyo amaandarada-----	14
Falka aan qaadan asal ahaan xarfaha-----	15
Falalka makordhaha iyo kordhaha-----	16
Hamzada dhajisada iyo goynta	
Adeegsiga qaamuusyada-----	17
Falka xoojiyaha iyo maxoojiyaha-----	19
Falka layaqaanaha	
Gudbaha iyo magudbaha-----	20
Dhamaha iyo madhamaha	
Isbadalka shaqalka erayga u dambeeya----	22
Kordhowga joogtada iyo meelaheeda----	23
Reebka joogtada iyo meelaheeda	
Gartada iyo lamagartada-----	24
Magac uyaalka	
Magaca gaarka ah-----	25
Magaca muujiyaha	
Magaca xiriiriyaha-----	26
Gartada qodobka-----	27
Makordhaha iyo kordhaha	
Alifka gaaban iyo ya'da dhimanaha-----	28

Labka iyo dheddigga-----	29
Kooxaha iyo xeerarkeeda-----	31
Yaraynta iyo xeerarkeeda-----	32
Xiriirtada iyo xeerarkeeda	
Magaca labashaqlanaha-----	33
Magac faleedka	
Asalada-----	34
Magaca falaha	
Magaca lafalaha	
Astaanta u egtada magaca falaha	
Magaca barbardhigaha-----	35
Magaca goorta iyo magaca goobta	
Magaca qalabka	
Falaha magacyada-----	36
Falaha	
Utaaganaha falka	
Yeelaha iyo sheegtada-----	37
Sheegtada (runtii) iyo walaalaheed	
Macnayaalka qodobyada	
Lafalaha magacyada-----	38
Lafalaha dhan	
Lafalaha-----	39
Lafalaha dartiis	
Lafalaha lajira	
Lafalaha goorta iyo goobta	
Qaabka falka-----	42

Kalasaaridda	
Kabaxsanida-----	44
Dhawaaqtada-----	46
Meelaha lahaanshaha magaca -----	47
Xarafka meeleeeyaha	
Lahaanshaha labada magac-----	50
Raacdooyinka-----	51
Xoojinta	
Tilmaamaha	
La socotada-----	52
Fasirtada-----	53
Lasocotada caddaynta	
Xarfaha macnayaalkooda	
Isbadalka shaqalka erayga-----	62

La soo xiriirka turjumaha ee ku saabsan naxwaha

Haddii aad xiiseyneysid kitaabkan oo aad dooneysid inaad ogaato sidii lagu heli lahaa, iyo haddii aad ku aragtid khaladaad xagga tarjamada ah, Eebbe kaliya ayaa dhamaystirane ha kaa abaal mariyo. Waxaad fadlan kala soo xiriiri kartaa cinwaankiisa bariidka xaasuubka:

”elab@suomi24.fi”.

Mahadnaq

Waxa aan ugu horrayntii u mahadnaqayaa Eebbe, oo igu galadaystay nimcooyin tira badan oo aanan koobi karin. Ka dibna waxaan u mahadnaqayaa dhammaan dadkii igu caawiyey talo, fikrad, dhiiragalin iyo sida habka wax loogu qoro xaasuubka "kombiyuutarka" gaar ahaan macalin Jaamac. Waxaan idin leeyahay جزاكم الله خيرا .

Taariikh nololeedka qoraha oo kooban iyo tixraac qoraal

Naxwaha carabiga waxaan ka turjumey naxwaha
la yiraahdo "xeerarka afka carabiga oo kooban"

الموجز في قواعد اللغة العربية

ee uu qorey Siciid Maxamed Axmed oo loo
yaqaan "Siciid Al-Afgaani". Mana wada turjumin
naxwahaasi ee waan soo koobay. Siciid
Al-Afgaani wuxuu ahaa naxwe-yaqaan. Wuxuu
ku dhashay Dimishiq Suuriya, inkastoo uu ka soo
jeedey Afganistaan, sanadka Hijriga markuu ahaa
1327dii, wuxuuna ku dhintay Makka
Almukarrama Sacuudiga sanadkii 1417dii, Eebbe
ha u naxariistee. Wuxuuna leeyahay kutubo dhowr
ah oo uu ka mid yahay naxwahan.

Hordhaca qoraha

Labaatan sano ayaan ahaa madaxa manaahijta culuunta afka carabiga iyo dhaqangelintooda anigoo markaas ahaa ustaaz "bare" ka dhiga jaamacadda Dimishiq naxwaha "xeerarka afka" iyo sarfiga "rogrogmadka afka". Ka dibna waxaan bare ka ahaa jaamacadda Lubnaan iyo jaamacadda Beyruut anigoo dhigayey isla labadaas maaddo oon kor ku soo sheegey. Waxaana isla xiligaasi la socdey manaahijta jaamacadaha Masar iyo Ciraaq ee maadadaasi.

Naxwaha carabiga oo kooban waxaan ka qorey naxwaha afka carabiga ee uu qorey Xafni Naasif iyo naxwaha afka carabiga ee uu qorey Al-Galaayini iyo daliilyo aan ku jirin labadaasi naxwo oo aan ku biiriyey.

Waxaan go'aansadey dabcaddan ugu dambeysey inaan mideeyo manaahijta jaamacadaha carabta si uu ugu ahaado aqoonyahanka tixraac dhan oo naxwaha carabiga ah (xeerarkeeda نحوها iyo rogrogmadkeeda صرفها).

Waxaan Eebbe ka baryayaa howsha aan qabanayo inuu ka dhigo mid waxtar leh dhamaantanada ha naga dhigo adeegayaasha afkan sharafta leh una qalma iney mutaan adeegeeda Eebbaana nagu filan wax la talosaartana isagaa ugu wanaagsan.

Qoraha

6.11.1390 H. oo ku aaddan 2.1.1971 M.

Hordhaca turjumaha

Waxaan ku bilaabayaa magaca Eebbaha Naxariistaha guud Naxariistaha gaar.

Waxaa mahad iska leh Eebbe, nabadgalyadiisana korkooda ha ahaato adoomadiisa uu doortay. Kani waa naxwaha carabiga, ulajeedadaydu waxay tahay in aan ugu dhawaado Eebbe, aniga oo ugu turjumaayo naxwaha carabiga afka soomaaliga ardayda, maxaa yeelay waa iridda laga galo afka carabiga, taasoo ah afka nabigeena Maxamed naxariista Eebbe iyo nabadgalyadiisa korkooda ha ahaatee isaga iyo reerkiisa iyo intii raacdey dhamaantood, waana afka Qur'aanka kariimka.

Waxtarka ay leedahay barashada naxwaha afka carabiga, si sax ah ayaad ugu hadli kartaa, u qori kartaa afka carabiga, si sax ah ayaad u baran kartaa Qur'aanka kariimka iyo Xadiiska Nabiga n.n.k., waana labada ay ku dhisan yihiin sharciga Islaamka.

Waxaana ku tala jiraa markuu soo baxo tarjamadan naxwaha ah, ka dib inaan soo saaro tarjamada qaamuuska carabiga oo kooban, hadduu Eebbe yiraahdo.

Waxaan ugu dambayntii Eebbe ka baryayaa in uu aniga "turjubaanka", qoraaga naxwahan iyo intii i caawisayba uu miisaanka wanaagyadeena noogu daro maalin aysan xoolo iyo caruur waxba tarayn.

Sida la og yahay qofkii ugu horeeyey ee qora naxwaha carabiga wuxuu ahaa Abul Aswadi Addualiyyu, waxaana faray inuu qoro madaxweynihii afaraad ee muslimiinta Cali binu abii Daalib Eebbe ha ka raali noqdee.

Diinta Islaamku waxay qabtaa " فرض الكفاية " inuu barto naxwaha carabiga qofkii awoodo.

Erayga naxwe af carabi ahaan dhowr macno ayey leedahay sida: dhinac iyo la mid.
Erayga naxwe ereybixin naxwe ahaan waxaa loola jeedaa xeerka barashada afka.

Turjumaha
Helsinki talaado 18.9.1427 H. oo ku aaddan
10.10.2006 M.

بسم الله الرحمن الرحيم

Falalka الأفعال

Ismabadalaha iyo isbadalaha الجامد والمتصرف

Falalka badankood waxay leeyihiin saddax qaab:
tagtada الماضي , joogtada المضارع , iyo fartada

علم ogaaday , قرأ aqriyay , كتب qoray sida: الأمر iwmm. Falalkaasi mid ka mid ah wuxuu isubadalaa saddaxda qaab sida: qoray كتب , qora يَكْتُبُ , qor اكْتُبُ . Falalka qaarkoodna waxay isubadalaan laba qaab: tagtada iyo joogtada oo kaliya sida falkan oo kale weli ahaa ما زال , weli yahay ما يزال oo ma laha falkan qaabka saddaxaad ee fartada. Qaarna waxay isubadalaan hal qaab, falkaasi ayaana la yiraahdaa ismabadalaha. Waana inuu ahaadaa qaabka tagtada oo kaliya sida: ma aha ليس oo isuma badala labada qaab ee kale ee falka joogtada iyo fartada ama waa inuu ahaadaa qaabka fartada oo kaliya sida: ka soo qaad هب oo isuma badala labada qaab ee kale ee falka joogtada iyo tagtada.

Rogrogmadka التصرف

Tan koowaad: marka falka tagtada uu isubadalayo falka joogtada:

B) Waa inuu qaataa mid ka mida xarafyada joogtada (alifka ama hamzada qofka hadlaya kaligiis: aniga الهمزة للمتكلم وحده , ama nuunka qofka la hadlaya qofka kale: annaga النون للمتكلم مع غيره , ama ya'da qofka maqan: isaga الياء للغائب , ama

ta'da dadka lala hadlayo: idinka التاء للمخاطبين , ama ta'da qofta maqan: iyada الغائبة .) waa la godayaa falka afarta xaraf ka kooban kan kalana waa la kordhobayaa.

T) Dabadeed waxaa la eegayaa falka inta xaraf uu ka kooban yahay:

1) Hadduu yahay fal saddax xaraf ka kooban يسكن , xarafka ugu horeeya waa la reebayaa , xarafka labaadna waxaa lagu shaqlayaa يحرك , ama kordhow فتحة , ama hoosdhow ضمة god , يضرِب garaaca , يَفْتَح fura , يَكْتُب qora , sida: كسرة .

2) Hadduuna yahay fal afar, shan iyo lix xaraf ka kooban uusan ka , الرباعي, الخماسي والسادسي bilaabanayn ta'da dheeraadka ah التاء الزائدة , waa la hoosdhabayaa ka hor xarafka u dambeeya, mana qaadanayo alifka dhajinta ألف الوصل ee falka shan iyo lix xaraf ka kooban iyo hamzada goynta dheeraadka ah همزة القطع الزائدة ee falka afar xaraf ka kooban sida: Wareejiya دَحْرَج , socda يَنْطَلِق , dembidhaaf weydiista يستَغْفِر . Haddii ay ku bilaabato ta'da dheeraadka ah, ismabadalayso: ka qaybqaatay, ka qaybqaata تَشَارِك يَتَشَارَك .

Tan labaad: marka falka joogtada uu isu badalayo falka fartada:

1) Waa la reebayaa falka joogtada ah: Ma uusan qorin , لم يَرْم ma uusan tuurin , لم يَكْتُب qorin

wareejin لم يَدْرَجْ .

2) Waa in laga tuuraa xarafka joogtada.

3) Waa inuu qaataa alifka dhajinta iyo hamzada goynta, labadaasoo uusan qaadan markuu falku yahay joogto sida: qor اكتب , wareeji دَرَجْ iyo socda انطلقوا .

Labada fal ee layaabka فعلا التعجب

Marka la muujinayo layaabka waxaa la adeegsanayaa labadan qaab midkood:

1) Yaa ka yaab badan ما أَفْعَلَهُ

2) Yaa ka yaab badan أَفْعَلْ بِهِ

Sida yaa ka nasiib badan ما أَحْسَنَ حَظَّهُ ama أَحْسَنْ بحظه . Falka layaabka ee hore waa la kordhobayaa falka labaadna waa la hoosdhobayaa ba'da dheeraadka ah darteed.

Falalka amaanta iyo amaandarada أفعال المدح والذم

Falalka amaanta iyo amaandarada dhamaantood waa falal aan isbadalin mana laha joogto iyo farto toona. Waana labo jaad:

B) Jaadka koowaad: Alla wanaagsanaa نعم , alla

muxuu hoogey , بس , alla xumaa , ساء , alla
wanaagsanaa حبذا iyo alla mawanaagsana لا حبذا .

1) Marka aad wax amaaneyso ama aad ku
sheegeysid amaandarada waa inuu qaataa
qodobka (أل) sida: Alla muxuu wanaagsan yahay
ninka Khaalid ah نعم الرجل خالد , alla maxay xun
tahay ina walaasha reer Saliim بس ابن أخت القوم سليم .

2) Ama magac uyaal kalasaare sida: Alla
dabeecad xumaa xanaaqaaga بساء خلقاً غضبك .

3) Ama erayga (ما) sida: Alla xumaa wuxuu
sameeyay dariskaa بس ما فعل جارك , alla muxuu
xumaa wixii ay sameeyeen بساء ما كانوا يصنعون .

T) Jaadka labaad: Sidoo kale kolkii aad wax
amaaneyso ama aad ku sheegeysid amaandaro
waxaad adeegsaneysaa qaabkan (فعل) oo waxaad
godeysaa erayga xarafka isbaad sida: Alla
garasho ogaa inanka (فهو الطفل) .

Falka aan qaadan asal ahaan xarfaha isbadala iyo
kan qaata الصحيح والمعتل

Falka aan qaadan asal ahaan xarfaha isbadala waa
sida qoray (كتب). Kan qaata asal ahaan xarafka
ugu horeeya xarfaha isbadala waa مثال sida:

Balanqaaday وعد , xarafka iskabadala xarafka dhexdiisana waxaa la yiraahdaa أجوف hadduu woow ama ya' yahay sida: Yiri yiraahda قال يقول , gaday gada باع يبيع , hadduu iskabadalo xarafka saddaxaadna waa ناقص sida: Weerarey, tuurey (غزا ورمی), haddiise iskabadala xarafka hore iyo kan saddaxaad waa لفيف مفروق sida: Gutay (وفى), haddiise iskabadalo xarafka labaad iyo saddaxaad waa لفيف مقرون sida: Dhamaaday (طوى).

Ka hamzaysan المهموز waa erayga xaraf ka mida uu yahay asalkiisa hamzo haba ahaadee kan xarfihiisu isbaddalin صحيح iyo kan isbaddalaba معتل sida: Qaatay أخذ , arkay رأى , aqriyey قرأ iyo doonay شاء .

Ka labalaabmana المضعف waa sida: Adkeeyay "shadda" (شدّ).

Falka aysan xarfihiisu isbadalin hadduusan wadan hamzo iyo labalaab waxaa la yiraahdaa سالم sida: Gargaaray (نصر).

المثال الواوي : Ka xarafkiisa hore isbadala waxaa la hoosdhabayaa xarafkiisa labaad ee joogtada waxaa laga tuurayaa woowgiisa markuu yahay joogtada iyo fartada sida: Balanqaadey, balanqaada iyo balanqaad ((وعد، يعد، عُد)).

Falalka makordhaha iyo kordhaha

المجرد والمزيد من الأفعال

Falka xarfiihiisa oo dhami asal yihiin oo uusan wadan xaraf dheeri ah sida qoray كتب ayaa waxaa la yiraahdaa falka makordhaha. Falka kordhaha ahina waa kan lagu kordhiyey xaraf iyo wax ka badan sida: Isu qora كَاتَبَ .

Hamzada dhajisada iyo goynta

همزة الوصل وهمزة القطع

Hamzada dhajisada waa sida: Wuu maqan yahay Muxsin (غاب المحسن) oo ba'da ayaa waxaa lagu dhajinayaa laamka reeban oo lama aqrinayo alifka ka horeeya, inkastoo uu qoran yahay. Hamzada goyntase waa sida: Tixgeli walaalkaa أَكْرَمُ أَخَاكَ oo waxaa loo aqrinayaa siday u qoran tahay.

Adeegsiga qaamuusyada استعمال المعجمات

Kolkii aad barato falalka makordhaha iyo kordhaha, waxaa kuu fududaanayso inaad ka

raadsato eraygaad doonayso qaamuuska carabiga iyo adigoo raacaysid labadan arrin ee soo socda:

B) 1) Ka bixi eraygaad dooneysid waxa uu wato oo sumadaha joogto ama alifyada dhajinta ama magac uyaalo ama xarfaha meeleeye ama sumadaha dheddig ama koox ama labaadle.. iwm. dabadeed ka bixi xarfaha dheeraadka ah intuu ka noqonayo erayga xarfaha makordhaha ah kolkaas ayaad ka baareysaa qaamuuska macnaheeda. Tusaale eraygan المتدارك haddii aan ka bixino xarfaha dheeraadka ah waxaa noo soo baxaya درك oo ah erayga asalkiisa.

2) Waxaa lagu celinayaa xarafkii laga tuurey erayga ee uu lahaa asal ahaan marka laga raadinayo qaamuuska sida: Ina ابن oo waxaa laga tuurey woowgii: بنو oo markaanu raadineyno wuxuu noqonayaa (ب ن و).

T) Waxaa looga raadiyaa erayada qaamuusyada carabiga labadan qaab midkood:

Qaabka koowaad: Xarafka koowaad ee erayga waxaa la yiraahdaa باب xarafka u dambeeyana فصل sida:

فصل الكاف باب الدال درك

Qaamuuska ugu caansan ee sidan u qoran waa

مختار الصحاح ee uu qorey الرازي oon ku talajiro
inaan soosaaro tarjamadiisa oo af soomaali ah
mardhow hadduu Eebbe yiraahdo.

Qaabka labaad: Xarafka u dambeeya ee erayga
waxaa la yiraahdaa باب xarafka koowaadna فصل
sida:

فصل الدال باب الكاف درك

Qaamuusyada carabiga ugu caansan ee sidan u
qoran waa لسان العرب iyo القاموس المحيط للفيروز آبادي
qaamuuskan dambana waa qaamuuska
ugu weyn qaamuusyada carabiga oo dhan.

Waana in ardayga uu heystaa ugu yaraan
qaamuuskan yar مختار الصحاح si uu uga faaideysto
barashada afka carabiga.

Falka xoojiyaha iyo maxoojiyaha

الفعل المؤكد وغيره

Waxaa hadalka loo xoojiyaa adigoo hadalka ku
celiya, dhaarta, iyo inuu qaato qodobada xoojinta
sida: Xoojinta magacyada waa (إن وأن، ولكن ولام)
قد واللام ونوني), xoojinta falalkana waa (الابتداء
التوكيد).

Casharkeenan wuxuu ku saabsan yahay xoojinta

falka oo lagu xoojinayo nuunka culus ama kan fudud sida: Hadduusan samayn waxaan farayo runtii waan xiri oo wuxuuna noqon kuwa la hooseysiyyey {وَلَيْنَ لَمْ يَفْعَلْ مَا أَمْرُهُ لَيُسْجَنَنَّ وَلَيَكُونَا مِنْ {الصَّاعِرِينَ}.

Falka layaqaanaha iyo falka lamayaqaanaha الفاعل المعلوم والفاعل المجهول

Marka weerta lagu sheego falaha falka sida: Wuxuu aqriyey Saliim casharkii, wuxuuna aqrinayaa saaxiibkiis berito (قرأ سليم الدرس، ويقرؤه) waa falka layaqaanaha, haddiise aan la sheegin falaha sida: Waxaa la aqriyey casharkii, waxaa la aqrin doonaa casharkii (قُرئ الدرس، وسيُقرأ) waa falka lamayaqaanaha. Tusaalahanna waa qaababka kala duwan ee falalka layaqaanaha iyo lamayaqaanaha:

Gudbaha iyo magudbaha المتعدي واللازم

Hadduu ku koobnaado saamaynta falka falihiisa sida: wuu seexday ilmihii نام الطفل markaasi falku waa magudbe.

Haddiise uu uga gudbo saamaynta falaha
lafalihiisa sida: Wuxuu soo gatay walaalkaa
kitaab أَشْتَرَى أَخوكَ كِتَابًا kolkaasi waxaa la yiraahdaa
gudbe.

Dhamaha iyo madhamaha التام والناقص

Falalka madhamaha waxay ku jirtaa weerta
magaca ah iyadoo ka dhigaysa mid waqti cayiman
dhacay ama qaab cayiman u dhacay, waxayna u
dhexeysaa falalka dhamaha iyo qodobada
"xarfaha macnayaalka" ((أحرف المعاني)). Waana
labo koox oo waaweyn kooxda "ahaa" ((كان)) iyo
kooxda "sigtey" ((كاد)).

Waana kuwan soo socda labadoodaba:

Ahaa iyo walaalaheed كان وأخواتها:

Ahaa , أصبح , noqdey iyo "waabereystey" ,
noqdey "barqadsadey" , أضحى , noqdey "socdey"
noqdey "fiidsadey" , أمسى , noqdey "dhaxay"
ظل , noqdey "fiidsadey" , أمسى , noqdey "dhaxay"
بات sida: Waxaan ku waabereystey anigoo
caafimaad qaba , أصبحت بارئاً , mar marna goor
go'an ma sheegto sida waaberiga , الصباح , fiidka
المساء oo waxaa lagala jeedaa "noqdey".

"Inta" دام waxaa loo adeegsadaa qaab gooni ah
sida: أقرا ما دمت أقرأ inta aad firfircoon tahay

((ما)) "waxa" waxaana horteeda galeysa , نشيطاً .
 Erayadan ((برح، انفك، زال، فتى، رام، ونى)) oo dhan
 macnohoodu waa weli. Waa inse hortooda ahaataa
 diidmo xaraf ama magac ama fal ama diido iyo
 dhawaaqto sida: Weli walaalkaa wuu xanaaqsan
 yahay , ما زال أخوك غاضباً , weli waad xasuusataa
 balankaagii , لا تفتأ ذاكرأ عهدك , weli waxaan ahay
 dagaal yahan أنا غير بارح مجاهداً .

Noqdey ((صار)) sida: wuxuu noqdey biyihii baraf
 صار الماء جليداً .

Ma aha ((ليس)) sida: Ma tegayo , لست منصرفاً , ma
 imaanayaan ardada berito ليس الطلاب بقادمين غداً .

Waxaa kaloo jira afar xaraf oo loo adeegsado
 diidmada waana ((إن، ما، لا، لات)) sida:

Ma aha walaalkaa socdaale , إن أخوك مسافراً oo la
 mida (إن أخوك إلا مسافراً - إن مسافراً أخوك) .

Ma nihin gafayaal , ما نحن مخطئين oo la mida (ما
 نحن إلا مخطئون - ما مخطئون نحن - ما إن نحن مخطئون)

Qof ma jiro Khaalid ah , لا أحد خالدٌ oo la mida (لا أحد
 خالدٌ) .

Wey shalaayeen mana jirto saacad la shalaayo
 . ندموا ولات ساعة مندم .

Sigtey iyo walaalaheed : كاد وأخواتها

Falalka dhowaanshaha (كاد، كرب، أفعال المقاربة):
 Waan ku soo gaari rabey , كدت ألحقك , roobku
 wuu di'i rabaa . كرب المطر يهطل .

Falalka filashada (أفعال الرجاء): عسى، حري، اخولق
 waxaa laga yaabaa inuu Eebbe caafimaad ku siiyo
 waxaa laga yaabaa in dhibka laga qaado
 اخولق الكرب أن يفرج
 Falalka bilaabashada (أفعال الشروع): "Iwm شرع، sida: أنشأ، طفق، قام، هب، جعل، علق، أخذ، بدأ، انبرى " إلخ
 Waxay bilaabeen beeraleydii iney goostaan طفق
 waxay bilaabeen tartamayaashii iney
 ordaan المتسابقون يعدون انبرى .

Isbadalka shaqalka erayga u dambeeya iyo ismabadalka erayga الإعراب والبناء

Isbadalka shaqalka erayga u dambeeya oo ay ku xiran tahay halka uu kaga jiro weerta ayaa la yiraahdaa: الإعراب. Ismabadalka erayga u dambeeya oo qaab kaliya oo aysan ku xirnayn halka uu kaga jiro hadalka ayaa la yiraahdaa: البناء.

Kordhowga joogtada iyo meelaheeda نصب المضارع ومواضعه

Falka joogtada wuxuu noqon karaa mid hadda la joogo iyo mid soo socda, hadduu qaato mid ka

mida xarfaha wax kordhaba ((أَنْ، لَنْ، كَيْ، إِذَنْ)).
Laba mid ayaa dhacayso mid waxaa la
kordhabayaa ba'da oo ah xarafka u dambeeya
sida: Ma tegayo (لَنْ أَذْهَبَ), hadduu yahay falalka
shanta ah halkii la kordhobi lahaa ma qaadanayo
xarafka nuunka: Ma tegeysaan (لَنْ تَذْهَبُوا). Midda
kalena wuxuu noqonayaa xaraf tilmaamaya wax
dhici doona.

Reebka joogtada iyo meelaheeda

جزم المضارع ومواضعه

Reebka joogtada waxaa la reebayaa xarafka u
dambeeya hadduu erayga yahay kaan isbadalin
sida: Ma uusan socdaalin (لَمْ يَسَافِرْ), waxaa laga
tegayaa xarafka u dambeeya hadduu yahay erayga
isbadala sida: Ha tuurin (لا ترم), waxaana laga
tegayaa nuunka hadduu yahay falalka shanta sida:
Ha daahina (لا تتأخروا).

Gartada iyo lamagartada المعرفة والنكرة

Magac kasta oo loogu yeero wax gaar ah ayaa la
yiraahdaa garto sida: Adiga أنت , Beyruut بيروت .

Magaca aan loogu yeerin wax gaar ah waxaa la yiraahdaa lamagarto sida: Nin رجل iyo ina boqor أمير .

Gartooyinka waa toddobo magac uyaalka, magaca gaarka ah, magaca muujiyaha, magaca xiriiriyaha, gartada qodobka (ال) iyo haddii loo geeyo garto iyo gartada dhawaaqtada ah.

1. Magac uyaalka الضمير

Magac uyaalka waa sida: Aniga أنا , adiga "labka" أنت , adiga "dheddig" أنتِ , labadiina أنتما , idinka أنتم , idinka "dheddig" أنتن , isaga هو , iyada هي , labadooda هما , iyaga هم , iyaga "dheddig" هن , annaga نحن .

2. Magaca gaarka ah العلم

Waa magac si gooni wax loogu yeero sida: Khaalid خالد , Abuubakar أبو بكر , Dimishiq دمشق , Ummu xabiiba أم حبيبة .

3. Magaca muujiyaha اسم الإشارة

Magacyaalka muujiyaha waa kuwan:

Kuwa labka ah: Kani ذَا , labadan دَيْن iyo ذان ,
kuwaasi أولاء .

Kuwa dheddiga ah: Tani تِي , ذِي , ذِه , labadan
دَيْن iyo تان , kuwaasi أولاء .

Halka goobta: Halkan هُنا , halkaasi تَمَّ iyo ثَمَّة .

Magacyadan waxay qaataan ha'da soojeedista ((ها))
, waxaan ka ahayn (ثمة) sida: Kani هَذَا ,
kuwaasi هؤلاء , halkani هُنا .

Muujiyahaasi waxaa gadaal ka raaca kaafka qofka
lala hadlayo xarafkaasi oo qaata kaafka magac
uyaalka keliga, labaadhaha, kooxda, labka iyo
dheddiga sida: Buurtaasi ayaa halkaasi ah ذَاكَ
تِيكُم , wargeysyadiinan waa kuweenii الجبل هناك
ذَا , kuwiinan waa wixii aad codsateen
يُو كُنَّ مَا طَلَبْتُنَّ iyo kuwiinan waa wixii aad codsateen
ذَاكُم مَا طَلَبْتُم .

Waxaa kaloo ay qaadataa laamka muujiyahiisu ay
tahay fogaanshaha sida: Halkaasi buurtaasi
agteeda هُنَاكَ عِنْدَ ذَلِكَ الْجَبَل , wargeyskaasi waa
تِلْكَ الصَّحِيفَةُ لِي keygii .

Waxaa loo dhexeysiiyaa magac uyaal soojeedinta
((ها)) iyo magaca muujiyaha sida: Waa aniga kan
sida badana هَا أَنْتُمْ أَوْلَاءِ , waa idinka kuwaasi هَا أَنَا
waxaa loo dhexeysiiyaa kaafka sidii: Sidaas oo

kale هكذا.

4. Magaca xiriiriyaha الاسم الموصول

Magacyada xiriiriyaaalka waa laba qeybood:
Qaybta xiriiriyaaalka gaarka ah iyo qaybta
wadaaga ah.

B) Xiriiriyaaalka gaarka ah:

Kuwa labka ah: Kii الذي , labadii اللذان iyo اللذين ,
kuwii الذين , kooxda labka ah الألى .

Kuwa dheddiga ah: Tii التي , labadii اللتان iyo اللتين
, kuwii اللاتي , kooxda dheddiga اللاتي .

T) Xiriiriyaaalka wadaaga ah waana shan: Qof من
, wax ذو , kii ذا , أي kii , ما wax

1) Waxaa loo adeegsadaa wixii garaad leh iyo
waxaan lahaynba sida: Wanaaji qoftii ku nuujisey
أحسن لمن أرضعتك .

Eebbana wuxuu ka abuuray xoolo kasta biyo qaar
ka mida waa xamaarato qaarna waa laba lugoodle
qaarna afar lugoodle { وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِنْ مَاءٍ فَمِنْهُمْ مَنْ {
يَمْشِي عَلَى بَطْنِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي
{ عَلَى أَرْبَعِ .

2) Waxaa loo adeegsadaa wixii garaad leh iyo
waxaan lahaynba sida: Keen wixii aad heyso
صنّف u qeybi ardadaada laba koox , أحضر ما عندك

. ما عندك من الطلاب صنفين

3) Waxaa loo adeegsadaa garaadlaha: La kulan kii aad jeceshahay . قابلٌ أيًا أحببته

4) Wuxuu noqdaa magac xiriiriye hadduu ka hormaro weydiinta ((ما)) ama ((من)).

5) Waxay gaar u tahay lahjada qabiilka طيء . جاء ذو أكرمك .

Gartada qodobka المعروف بـ (ال)

Magaca gartada wuxuu qaataa oo lagu yaqaan gartada ((ال)).

Makordhaha iyo kordhaha المجرد والمزيد

B) Magaca ka maran xarafka dheeraadka ah asalkiisa ayaa la yiraahdaa magaca makordhaha, wuxuuna u kala baxaa saddax:

1) Makordhaha saddax xaraflaha ah sida: Nin رَجُل .

2) Makordhaha afar xaraflaha ah sida: Jacfar جَعْفَر .

3) Makordhaha shan xaraflaha ah sida: Geed سَفْرَجَل .

T) Magaca kordhaha waa kan lagu kordhiyo asalkiisa xaraf iyo wax ka badan: kordhintana waa laba jaad:

1) In la soo celiyo xaraf ka mida xarfihiisa asalka ah sida: Jilbaab جَلْبَاب asalkeeda "جلب" .

2) In lagu kordhiyo mid ka mida xarfaha dheeraadka tobanka ah oo ay wada yihiin xarfahan: (سَأَلْتُمُونِهَا) sida: Kulan اجتماع asalkeeda "جمع" .

Alifka gaaban iyo ya'da dhimanaha iyo hamzada
ladheereeyay المقصور والمنقوص والممدود

1) Alif gaabka waa magac kasta oo isbadala oo ku dhamaado alif sida: Wiilka الفتى .

Waana alifka iskaroga asalkiisa woowga ah ama ya'da, tusaale ahaan alifka الفتى asalkiisu wuxuu ahaa ya' oo wuxuu muuqdaa kolkuu yahay kooxda labada ah sida: Laba wiil فَتَيَان , alifkana العصا asalkiisu wuxuu ahaa woow sida: Labo ul عصوان .

2) Ya'da dhimanaha waa magac kasta oo isbadala oo ku dhamaado ya' sida: Garyaqaanka المحامي .

3) Erayga xarfihiisu ismabadalaha ah ee ladheereyn waa sida: Geel جمل . Eraygase xarfihiisu ismadalaha ah ee ladheereeyey waa

magac kasta oo isbadala oo ku dhamaada hamzo
alifka dheeraadka ah ka dib sida: Naag quruxsan
حسنة .

Labka iyo dheddigga المذكر والمؤنث
Toosanaha - dadbanaha - xaraf ahaanta -
fasirnaanta

الحقيقي - المجازي - اللفظي - المعنوي

Toosanaha iyo dadbanaha:

Magaca labka ee dadka iyo xoolaha oo u kala
baxa lab toosane sida wiil غلام iyo dawaco "lab"
تغلبان. Iyo magaca dheddiga ee dadka iyo xoolaha
oo u kala baxa dheddig toosane sida gabar بنت
iyo أتان dameerta.

Dheddigga xaraf ahaanta iyo dheddigga
fasirnaanta المؤنث اللفظي والمؤنث المعنوي

Dheddigga xaraf ahaanta waa magac kasta oo
qaata mid ka mida sumadaha dheddiga waana ta'
yarta, alifka gaaban iyo alifka dheer ((التاء المربوطة))
(والألف المقصورة والألف الممدودة) , waxaase jirta mar

ay muujineyso labnimo sida: Dalxa iyo Zakariye
طلحة وزكرياء "magac nin" .

Dheddiga fasirnaanta waa magac kasta oo qaadan
mid ka mida sumadaha dheddiga sida: Sucaad سعاد .

Sumadaha dheddiga saddaxda ah علامات التأنيث الثلاث:

- 1) Sumadda koowaad: Ta' yarta waa sida:
Garyaqaanad محامية .
- 2) Sumadda labaad: Alif gaabka waa sida:
Haraad, haraadsan tahay عطشان: عطشى .
- 3) Sumadda saddaxaad: Alifka dheer waa sida:
Jaale, jaaley tahay أصفر: صفراء .

Kooxaha iyo xeerarkeeda الجموع وأحكامها

Keliga waa wax hal ah sida darbiga جدار , gabar
المثني , qaran أمة , labadana waa wax labo ah
isku mida qoraalka iyo macnaha iyadoo lagu
darayo alif, nuun ama ya' iyo nuun sida: Labo

gabdhooftan , kooxdana waa wixii labo ka badan isagoo iskabadalaya qaabkii keliga ama qaata xarfo dheeraad ah sida: Muuqaal: muuqaalo ناچ: ناچون , guuleyste: guuleystayaal , صورة: صور iyo gabar: gabdho فتاة: فتيات .

Kooxaha waa saddax kooxda labka toosanaha جمع جمع مؤنث , kooxda dheddiga toosanaha , مذكر سالم iyo kooxda matoosanaha جمع تكسير سالم .

1) Kooxda labka toosanaha

جمع المذكر السالم

Waa wixii ka badan laba oo lagu daro woow iyo nuun qaabka falaha sida: Kuwaasi waxay isku raaceen ganacsigooda (هؤلاء موفقون في تجارتهم) ama ya' iyo nuun qaabka lafalaha iyo lahaanshaha.

2) Kooxda dheddigga toosanaha جمع المؤنث السالم

Waa wixii ka badan laba oo lagu daro alif iyo ta' sida: Way aqriyeen ardaydii "dheddig" dadaalayey (قرأت طالبات مجتهديات).

3) Kooxaha matoosanaha جموع التكسير

Koox kasta oo iskabadasha qaabkeeda keliga ayaa la yiraahdaa koox matoosane sida: Buur: buurar
جبل: جبال .

Yaraynta iyo xeerarkeeda التصغير وأحكامه

Magaca loo rogayo qaabka wax yar ((فَعِيل)) ayaa la yiraahdaa magaca yar. Wuxuuna muujiyaa yaraanta qaradiisa sida: Kitaab-yar (كُتِبَ).

Xiriirtada iyo xeerarkeeda النسبة وأحكامها

Haddii magac gadaashiis lagu daro sida Dimishiq (دمشق) ya'da labalaabanta ياء مشددة iyadoo la rabo inay wax la xiriirto markaasi wuxuu noqonayaa magac xiriirto sida: Kani waa tolmada reer Dimishiq (هذا نسجٌ دمشقيٌّ) .

Magaca labashaqlanaha iyo laba mashaqlanaha الاسم المنون وغير المنون

Magacyada badankood waxay qaataan

labashaqlanaha qaababka isbadaladooda oo dhama
isagoo godan ama kordhoban ama hoosdhoban
sida kaasi waa shimbir هذا طائر , waxaan arkay
shimbir رأيت طائراً , waxaan fiiriyeey shimbir نظرت
إلى طائر .

Magacyadase aan qaadan labashaqlanaha waa
sida: Magacyo gaar, astaamo iyo magacyo
xarafkooda u dambeeya yahay alifka dheddigeed
ama yahay qaabka kooxda badan.

Magac faleedka iyo magac magac faleedka

المصدر واسم المصدر

Magac faleedka iyo magac magac faleedka waa
sida ogaaday علماً ogaansho علم .

Asalada المشتقات

Magacyada asalka ah waa toddobo: Magaca
falaha, magaca lafalaha, astaanta u egtada,
magaca barbardhigga, magaca goorta, magaca
goobta iyo magaca qalabka.

1) Magaca falaha اسم الفاعل

Magaca falaha wuxuu sheegaa qofkii sameynayey
falka sida: Ma wuxuu qorayaa walaalkaa
casharkiisii . أکاتب أخوک درسه

2) Magaca lafalaha اسم المفعول

Magaca lafalaha waa sida: Lagaraacay مضروب .

3) Astaanta u egtada magaca falaha الصفة المشبهة باسم الفاعل

Astaanta u eg magaca falaha waa sida: Dabeecad
wanaagga كريم الخلق .

4) Magaca barbardhigaha اسم التفضيل

Waxaa lagu qaabeeyaa qaabka ka badan ((أفعل))
sida: Labadiinaba garaad ayaad leedihiin hase
ahaatee deriskaa ayaa kaa garaad badan oo kaa
garanaaya . كلاکما ذکی لکن جارك أذکی منك وأعلم

5) Magaca goorta iyo 6) magaca goobta

اسم الزمان واسم المكان

Magaca goorta iyo magaca goobta waa sida
halkan waxaa ku duugan xoolo هنا مدفن الثروة ,
shalay waxaa tartamayey labo orod yahan أمس
متسابق العدائين .

7) Magaca qalabka اسم الآلة

Waxaa loo adeegsadaa magaca qalabka qaabkan
مِفْعَال . Magaca qalabka waa sida: Fure مفتاح .
Asalkuna wuxuu ahaa “فتح” oo ah furey.

Falaha magacyada المرفوع من الأسماء

Waa la godayaa magaca hadduu noqdo fale ama
utaagane fale ama yeele ama sheegto ama magaca
ahaa iyo walaalaheed كان وأخواتها iyo wixii la
socda ama sheegtada in iyo walaalaheed إن
وأخواتها .

Falaha الفاعل

Falaha waa qofkii sameynayey falka sida: Way aqrisey ardayadii (قرأت الطالبة).

Utaaganaha falka نائب الفاعل

Utaaganaha falka waa sida: Walaalkaa wuu jeexan yahay dharkiisa أخوك ممزقٌ ثوبُهُ . Macne ahaan waa lafale illeen asalku wuxuu ahaa waxaad jeexeysaa dharka walaalkaa أنت ممزقٌ ثوبٌ أخيك .

Yeelaha iyo sheegtada المبتدأ والخبر

Weerta magaca ah waxay ka kooban tahay yeelaha iyo sheegtada sida: Khaalid waa socdaale (خالد مسافر).

Sheegtada (runtii) iyo walaalaheed خبر (إن) وأخواتها

Macnayaalka qodobyada معاني الأدوات

Macnayaalka qodobada معاني الأدوات:

((إِنَّ وَأَنَّ)) waxay xoojiyaan weerta sida: Runtii
Zuheyr baa nasoo raacaya, waxaanba runtii kuu
maleeyay socdaale (إن زهيراً يصحبنا، ظننت أنك مسافر)
Ayaa ka xoojisan sida: Zuheyr ayaa nasoo
raacaya, waxaan kuu maleeyay socdaale (زهير
يصحبنا، ظننتك مسافراً).

((كَأَنَّ)) Sidii iyo xoojinta sida: Waxayba muujiyeen
fardooleydii wacdaroooyin ineyba runtii yihiin oo
kale socdaalayaal (ثبت الفرسان على الجياد كأنهم الأطواد).

((وَلَكِنَّ)) Hase ahaatee iyo xoojin sida: Waxaa
yimid ardadii hase ahaatee waxaa maqan Saliim
(حضر الطلاب لكنَّ سليماً غائب), xoojintase waa sida:
Haddii aad iga ogolaan lahayd waan kuu
abalgudi lahaa, adiguse runtii igama aadan
ogolaan (لو استجبت لي لكوفنت، لكنك لم تستجب).

((لَيْتَ)) Rabitaanka sida: Haddaad na raaci lahayd
(ليتك تصحبنا).

((عَلَّ)) Sidoo kale ((عَلَّ)) lagayaabo waa sida:
Dadaal waxaa lagayaabaa inaad ku guuleysato
kolkan (اجتهد لعلك تتجح هذه المرة). Marna waxay
noqotaa "si" sida: Shaqee si aad u soosaarato
nololmaalmeedkaada (اعمل لعلك تكسب قوتك).

((لَا)) Diidada sida: Ma jooga nin qolka (لا رجل في)

(القاعة).

Lafalaha magacyada المنصوب من الأسماء

Lafalaha magacyada waa lafalaha dhan, lafalaha, lafalaha dartiis, lafalaha lajira, lafalaha goorta iyo goobta, qaabka falka, kalasaaridda, kabaxsanidda, dhawaaqtada iyo raacdada lafalaha.

Lafalaha dhan المفعول المطلق

Lafalaha dhan waa sida: Waxaan ordaa aroor kasta orod أعدو كل صباح عدواً.

Lafalaha المفعول به

Lafalaha waa sida ma cabin walaalkaa cabitaankiisii لم يشرب أخوك شرابه , magac uyaalkana wuxuu noqdaa lafale sida waan ku sharfay أكرمتك , adiga ayaanu ku caabudaynaa إياك . نَعْبُدُ .

Lafalaha dartiis المفعول لأجله

Lafalaha dartiis waa sida waxaan u istaagay
weyneyn dartaada ah . قفت إجلالاً لك .

Lafalaha lajira المفعول معه

Lafalaha lajira waa sida waxaa socdaalay
walaalkay aabihiisna hortii . سافر أخي وأبوه قبله .

Lafalaha goorta iyo goobta المفعول فيه

Lafalaha goorta iyo goobta waa sida waxaan imid
maalintii khamiista qaadiga hortiiisa حضرت يومَ
الخميس أمّامَ القاضي , maalinta khamiista waxay
tilmaantey goorta falka (يومَ الخميس), qaadiga
hortiisana waxay tilmaantey goobtiisa (أمّامَ القاضي).
Falkaabyada waxay u kala baxaan rogmatada
غير متصرف iyo marogmade .
Falkaabyada rogrogmada الظروف المتصرفة sida:
Maalinta khamiista way dhowdahay يومُ الخميس
قريب .

Falkaab marogmade ظرف غير متصرف sida:
Waxaan imaan doonaa casirka ka dib سأحضر من

بعد العصر.

ظروف Falkaabyada goobta ee ismabaddalaha
اذهب Sida: Aad meeshii aad ka timid
المكان المبينة
من حيث أتيت.

قف هنا - Istaag halkan - هنا

اجلس ثُمَّ - Fadhiiso halkaas - ثُمَّ

أين سافرت؟ - Halkee usocdaashey? - أين

أتكلمنا من - Ma waxaad nagala hadleysaa kor? - عل
عل؟

Kitaabka wuxuu yaalaa kitaab-saarka - دون
الكتاب دون الرف hoostiisa

2) Falkaabyada goorta ee ismabaddalaha ظروف
الزمان المبينة :

إذا: Goortada timaadada sida: Hadduu yimaado
walaalkaa ila socodsii إذا جاء أخوك فأخبرني

إذا: Goortada tagtada sida: Kolkaasi waxay
ahayd markuu dhacay dhulgariirka كان ذلك إذ وقع
الزلزال.

أيان: Wuxuu weydiinayaa goorta maalinta
dagaalka يسأل أيان يوم المعركة

ما كذبت قط . Been ma aanan sheegin weligey
لن أفعله Ma usameyn doono wax dhaafsasho : عوض
عوض .

Mar aan taagnaa ayuu yimid walaalkaa
wuxuu soo galey Khaalid بينا وأنا واقف حضر أخوك
mar aanu wadahadleyney دخل خالد بينما نحن نتحاور .

حضر Wuxuu yimid ina boqorkii shalayto :أمس
 . الأمير أمس
 . قف ريثً أصلي Istaag inta aan tukanayo :ريث
 لما قرأ أعجبنا Markuu aqriyey waan la dhacney :لما
 به .
 Goortada tagtada sida: Fuley ma ahayn tan
 iyo intii aan garaadsadey . ما جينت منذُ عقلت
 ظروف Falkaabyo wadaaga goorta iyo goobta
 :مشاركة للزمان والمكان
 goobtaad (أنتي حضرت؟): متى Goormaad timid? :أنتي
 fadhiisato waad ku nasan (أين (أنتي تجلسُ تسترح
 , خرج من عندي "Xagga" waa iga soo tegey :عند
 wuxuu socdaaley gabaldhicii . سافر عند الغروب
 "Heysasho" waxaan heystaa toban "diinaar"
 lacag ah , لدى عشرة دنانير wuxuu yimid kolkii
 qorraxdu soobexeysey . لدى طلوع الشمس حضر
 "Xagga" xagganaga ayaanu ka barney aqoon :لأن
 {وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا} .

الحال Qaabka falka

Qaabka falka waa sida waxaan la kulmay
 hooyadaa oo faraxsan (قابلت والدتك مسرورة) qaabkii
 falka waa faraxsan (مسرورة) qofkii faraxsanaa waa
 hooyadaa (والدتك) falihii qaabka waa (قابل).

Waxaa jira jaad kale oo la yiraahdo qaabka
xoojinta الحال المؤكد sida: Waxaanu kuugu soo
dirney dadka rasuulnimo {وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا}.

Kalasaaridda التمييز

Kalasaaridda waa sida: Waxaan leeyahay soddon
“kitaab” oo aan jeclahay (عندي ثلاثون كتاباً أنا بها قريرُ)
(عيناً).

Kalasaaraha wuxuu u kala baxaa kalasaaraha
gaarka ah تتميز الذات iyo kalasaaraha xiriirtada
تميز النسبة .

B) Kalasaaraha gaarka ah waa sida: Qolka waxaa
jooga labaatan ardey hortooda uu yahay intaasoo
kitaab ah (في القاعة عشرون طالباً أمامهم كذا كتاباً).

T) Kalasaaraha xiriirtada waa sida: Anigaa ugu
xoolo badan أنا أكثر مالاً .

Kalasaaraha tirada iyo udhigankeeda تتميز العدد
وكنياته:

B) Tirooyinka ka bilaabata (3- 9) waxaa lala
dheddigeeyaa tirooyinka labka ah, waxaana lala
labeeyaa tirooyinka dheddiga ah qaababkeeda oo
dhan keliga ama lagu daro ama lasocoto sida:
Armaajada waxaa yaala lix wargeysyo ah iyo
toddo qalimo iyo saddax iyo toban kitaab iyo

shan iyo toban warqado ah iyo siddeed iyo lixdan
buug iyo afar iyo konton kaarar ah (في الخزانة ست)
مجلات وسبعة أقلام، وثلاثة عشر كتاباً وخمس عشرة رسالة،
(وثمانية وستون دفترًا وأربع وخمسون بطاقةً Tirada

tobnaadse waxay leedahay laba qaab: way isku
raacaan tiradiisa haddii lagu daro mid kale sidaad
aragtey saddax iyo toban kitaab, shan iyo toban
warqado ah (ثلاثة عشر كتاباً، خمس عشرة رسالة) wuuse
ka soohorjeedaa markuu keli yahay sida: waxaa
gudbey toban arday ah iyo toban arday "dheddig"
ah (نجح عشرة طلاب وعشر طالبات) kowga iyo
labada (الواحد iyo الاثنان waxay ku raacaan tirada qaababka
oo dhan. Sidoo kale markaanu leenahay: Maanta
waa toddobo iyo tobankii Rajab هذا اليوم السابع عشر
iyo habeen dambena waa sagaal iyo toban من رجب
. غداً الليلة التاسعة عشرة .

Markii aad aqrineysid tirooyinka waxaad ka
bilaabeysaa xagga midig oo waxaad leedahay
Waxay ka baxeen sanadkii kun sagaal boqol iyo
shan iyo afartankii 1945: كان الجلاء سنة خمس وأربعين
T) Waxaa udhiganta tirada erayo
saddax ah oo kala ah: كذا، كائُن، كم .

1) "Intaasoo" waxa la adeegsadaa kolkii aad
ka hadleysid tirada ha yaraatee ama ha badnaatee
sida: Waxaan heystaa intaasoo kitaab ah عندي كذا
Waxaan arkey tuulo hebel iyo tuulo hebel . كتاباً

رأيت كذا وكذا قرية .

2) (كأَيُّنْ) (كأَيِّ) "Meeqa" waxaa loo adeegsadaa waxa badan sida: Meeqa kitaab ayaad aqrisey (كأَيِّنْ مِنْ) (كتابٍ قرأت).

3) ((كم)) "Meeqa" waxaa loo adeegsadaa laba qaab: Weydiin iyo sheegto.

Weydiinta الاستفهامية waxaa la adeegsadaa kolkii aad rabtid inaad ogaato tirada sida: Meeqa lacag ah ayaad heysataa? (كم ديناراً عندك؟).

Sheegtadase (كم) (الخبرية) waxay sheegtaa waxa badan sida: Meeqa waano ayaa ku soodhaaftey oodan kuwaano qaadan! (ابكم عبرة تمرُّ فلا تتعظ).

Kabaxsanida المستثنى

Kabaxsanidda waa sida way faaideen ganacsatadii Khaalid mooyee (ربح التجار إلا خالداً).

Qoddobada kabaxsanida أدوات الاستثناء waa siddeed: ((إلا، غير، سوى، خلا، عدا، حاشا، ليس، لا يكون)).

إلا: "Mooyee" waa xarafka kabaxsanida sida badan sida: Ma uusan imaan walaalkaa mooyee (لم يحضر) (إلا أخوك). Waxayna qaadataa macnaha "ahayn"

((غير)) sida: [Haddii ay ahaan lahayd labadooda "cirka iyo dhulka" Eebbayaal aan ahayn Eebbe](#) [لو كان فيهما إِلَهٌ إِلَّا](#) way xumaan lahayd labadoodaas

{اللَّهُ لَفَسَدَتَا}. Waxayna qaadataa macnaha "hase ahaatee" ((لكن)) sida: Kuguma aan soodejin Qur'aanka inaan kugu dhibno hase ahaatee waano qofkii cabsanaya {مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى، إِلَّا تَذَكُّرَةً} {لِمَنْ يَخْشَى}.

Ninkan ma xuma, wuxuu leeyahay astaamo aanan ahayn waxaan kuu sheegey (هذا رجلٌ غيرٌ سيءٍ، له صفاتٌ سوى ما ذكرت waxayse qaadataa macnaha "mooyee" ((إلا)) ee kabaxsanida sida: Waanu fahamney casharkii aan ka ahayn Naziir (فهنا الدرس غير نذير).

Erayadan haddii ay lasocoto (ما خلا، ما عدا، ما حاشا) waa in lakordhobaa: Way aqrinayaan ardadu waxaan ka ahayn laba iyaga ka mida (يقرأ الطلاب ما) (عدا اثنين منهم).

Sida: Waxaa socdaaley reerkii aan ka ahayn Amiirka (سافر القوم ليس الأمير) ama (لا يكون الأمير).

Waa sidii kabaxsanida sida: Axmed waa nin deeqsi ah fulay inuu yahay mooyee (أحمدٌ جوادٌ بئدٌ أنه) (جبان).

Dhawaaqtada المنادى

Dhawaaqtada waa sida Khaalidow يا خالد ,

Cabdullaahiyow أيا عبد الله , mar walbana waa lakordhobayaa ka dib qodobka dhawaaqtada. Haddiise magacu aanu isbadalin sida caadiga ah, wuxuuna ahaanayaa sidiisii hore sida:

Siibawayh-yahow يا سيبيويه , kanow يا هذا .

1) Xarfaha dhawaaqtada أحرف النداء waa siddeed: (أ) iyo (أي) waxayna noqdaan dhawaaqtada dhow sida: Khaalidow, walaalkeeyow (أخ، أي أخي) iyo ((يا، آ، أي، أيا، هيا)) waxayna noqdaan dhawaaqtada fog iyo (وا) waxay noqotaa gaar ahaan baroordiiqa sida: Alla madaxeey (وارأسي).

(يا): Waa tan ugu muhiimsan oo waa dhawaaqtada dhow, fog iyo gargaarsashadaba sida:

Hantiilayaalow saboolka gaajada uga gargaara (يا للأغنياء للفقراء من الجوع) iyo baroordiiqa sida: Alla madaxeey (يا رأسي) iyo Alla Eebbow (يا الله).

Meelaha lahaanshaha magaca مواضع جر الاسم

Lahaansho ayuu noqonayaa magacu hadduu ka horreeyo xarafka meeleeeyaha ama lagu daro magac hore.

Xarafka meeleeeyaha الجـر بالحرف

Xarfaha meeleeyaasha waa toban iyo toddobo xaraf:

الباء، من، إلى، عن، على، في، الكاف، اللام، رُبّ،
حتى، مُدّ، منذ، واو القسم، تاء القسم، خلا، عدا، حاشا

Waxaan ku soo sheegnay saddaxda ugu dambeeya casharkii kalasaaraha مبحث الاستثناء waana kuwan macnahooda xarfaha afar iyo tobanka dhiman:

1) الباء : Kudhejinta "toosan" sida: Waxaan qabtey gacantaada (أمسكت بيدك), ama dadban sida: Waxaan soo dhaafey gurigaagii (مررت بدارك), caawinta sida: Waxaan ku cuney qaaddo (أكلت بالملقعة), wacnaanta sida: Gardaradaada darteed ayaan kaaga goostey (بظلمك قوطعت), udhiganta sida: Uqaado kitaabka buugga ama lacag (خذ الكتاب بالدفتتر), badalka sida: Alla yaa iigu beddelo xoolihiisa caafimaad (ليبت له بماله عافية), falkaabka sida: Waxaan soodhaafey Dimishiq habeen (مررت بدمشق بالليل), lasocotada sida: Bax adoo nabad ah (اذهب بسلام), dhaarta sida: Waxaan ku dhaartey Eebbe (أقسمت بالله).

2), 3) تاء القسم وواوه : Ta'da dhaarta iyo woowgeeda sida: Waxaan ku dhaartey Eebbe (تالله), woowgana sida: Waxaan ku dhaartey Eebbe (والله).

4) الكاف : Sidii sida: Wuxuu u ciyey sidii libaaxii (صرخ كأسد).

5) اللام: Ugaar ah sida: Eebbaa mahadda iska leh (الحمد لله), "u" sida: Waxaan u soo noqdey gurigeygii (عدت لداري), noqoshada sida: Waxay udhiseen iney burburiyaan (بنوا للخراب), falkaabka sida: Sooma "bisha" aragtideeda (صوموا لرؤيته), gargaarsasho sida: Hantiilayaalow (يا للأغنياء), layaabka sida: Heersare! (إيا للروعة).

6) عن "Ka" sida: Waxaan ka socdaaley Beyruut (سرت عن بيروت), kadib sida: **Xoogaa yar kadib wey shalayn doonaan** {عَمَّا قَلِيلٍ لَيُصْبِحُنَّ نَادِمِينَ}.

7) في Falkaabka toosan sida: Waxaan joogey Ramadaan kii Dimishiq (أقيمت في رمضان في دمشق), dadban sida: Waxaa idinkugu sugnaadey qofkii qof dila in ladilo nolol {وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَاةٌ}. Darteed sida: Waxay u gashey cadaab naag mukulaal ay xirtey darteed ((دخلت النار امرأة في هرة)). (حبستها).

8), 9) منذ و منذ: Tan iyo sida: Lama aanan hadlin tan iyo saddax maalmood (لم أكلمه منذ ثلاثة أيام).

10) من: Bilaabashada "ka" sida: Waxaan ka baxay guriga (سرت من الدار), qaar sida: Bixiya wixii aad jeceshihiin (أنفقوا مما تحبون), caddaynta sida: Wixii xoolo ah ood heysato keen (ما عندك من مال فأحضره), beddelka sida: Wax kaaga tarimeyso doodda runta (لا يغنيك الجدل من الصدق شيئاً), darteed sida: Dadaal xumadaada darteed ayaad ku jabtey (من تقصيرك).

(خسرت).

11) "Tan iyo, ku" Dhamaadka sida: Waxaan soojeedey tan iyo waaberigii (سهرت إلى الفجر).

Xagga sida: Aqriska ayaan ka jeclahay xaggeyga hadalka (القراءة أحب إلي من الحديث).

12) Lagayaabo sida: Waxaa lagayaabaa inuu dhibnoo yahay (رب مؤذ لنا).

13) Kor "toosan" sida: Kitaabka wuxuu kor saaran yahay kitaab-saarka (الكتاب على الرف) ama

dadban sida: Abaal ayaad igu leedahay (لك عليّ)

, darteed sida: Wuu isharfey wixii aan u

sameeyay darteed (أكرمني على نفعي له), lasocotada

أحبه على) : Waan ku jeclahay caajisnimadiisa (مع

كسله), inkastoo sida: Waan ku jabey heshiiskii

inkastoo aanan ahayn rajolaawe (خسرت الصفقة على)

(أني غير يائس).

14) Dhamaadka "tan iyo" sida: Waxaan

soojeedey tan iyo waaberigii (سهرت حتى الصباح),

darteed "si" waxay la macno tahay laamka مرادفة

اجتهد حتى) sida: Dadaal si aad uguuleysato (اللام

(تفوز).

Lahaanshaha labada magac الجر بالإضافة

Lahaanshaha waa labo magac oo isla socda sida

iikeen kitaabka Saciid iyo qalin qoriga (أحضر كتاب سعيد وقلم حبر).

Lahaanshaha waa laba jaad: Lahaanshaha meeleeyaha iyo lahaanshaha erayga:

Lahaanshaha meeleeyaha الإضافة المعنوية:

Lahaanshaha meeleeyaha waxay qaadataa mid ka mida saddaxda xarfaha meeleeyaha:

1) Waxay tilmaantaa lahaansho ama ugaar ah (داري = دار لي) gurigeygii = guri keygii.

2) Waxay tilmaantaa caddayn sida: ushan (من) هذه عصا خيزران = هذه عصاً (من خيزران).

3) Waa falkaab sida: Waxaa iddaaliyey soojeedkii habeenkii iyo ilaalinta beeraha (أتعيني) سهر الليل وحراسة الحقول = سهر في الليل وحراسة في (الحقول).

Lahaanshaha erayga الإضافة اللفظية:

Lahaanshaha erayga waa sida: Waxaa isoo dhaafay nin madaxiisa daboolnaa مرّ بي رجلٌ . معصوبُ الرأس .

Raacdooyinka التوابع

Hadduu raaco erayga isbadalka erayga ka horeeyay ayaa la yiraahdaa raacdo تابع .

Raacdooyinka waa shantan: Xoojinta التوكيد ,
tilmaamaha النعت , la socotada العطف , fasirtada
البدل , la socotada caddaynta عطف البيان .

1- Xoojinta التوكيد

Xoojinta waa eraygii oo la soo celiyey mar kale
sida: Waa la heshiiyey waa la heshiiyey لقد تم الصلح
لقد تم الصلح .

2- Tilmaamaha النعت

Tilmaamaha wuxuu sheegaa qofka yimid wuxuu
yahay sida: Waxaa yimid Khaalid gabyaagii
حضر خالد الشاعر .

3- La socotada العطف

La socotada waxay wada socodsiisaa laba eray
iyadoo ka dhigaysa isku shaqal ama reeb sida:
Waxaa aqriyey ardadii "labka" haddana ardadii
"dheddigga" ka dibna ilmihii قرأ الطلابُ فالطالباتُ ثم
الأطفالُ .

Xarfaha la socotada waa sagaalkan soo socda:

- 1) الواو "Iyo" waa sida: Waxaa socdaaley Axmed iyo Saliim (سافر أحمد وسليم).
- 2) الفاء "Ka dib" waa sida: Waxaa socdaaley Axmed ka dibna Saliim (سافر أحمد فسلیم).
- 3) ثم Dabadeed waa sida: Waxaa socdaaley Axmed dabadeed Saliim (سافر أحمد ثم سليم).
- 4) حتى "sidoo kale" sida: Waxaan cuney malaaygii sidoo kale madaxiisii أكلت السمكة حتى رأسها .
- 5) أو "Ama" sida: Waxaa wanaagsan inaad isku mashquulsid aqriska ama ciyaaraha يحسن أن تشغل نفسك بالقراءة أو الرياضة .
- 6) ((أم)) "Mise" sida: Ma adigaa guuleyste mise walaalkaa? أنت الناجح أم أخوك ؟ .
- 7) بل "Ee waa" sida: Ma socdaalin deriskaa ee waa adeegahooda ما سافر جيرانك بل خادمتهم .
- 8) لكن Hase ahaatee sida: Ma socdaalin ardadii hase ahaatee qof ka socdey iyaga لم يسافر الطلاب) (لكن وكيلهم).
- 9) لا Ma aha sida: Waxaa guuleystey Maxamuud ee ma aha Saliim (نجح محمود لا سليم).

4- Fasirtada البديل

Fasirtada waa sida: Martigaaga maanta waa deriskaaga Khaalid ضيفك اليوم جارك خالد .

5- Lasocotada caddaynta عطف البيان

Lasocotada caddaynta waa sida: جاء خالدٌ التميميُّ معه . أبو زيد عمرانُ

Xarfaha macnayaalkooda حروف المعاني Ka hadalka xarafka الكلام على الحرف

Xarfaha oo dhami waa ismabadalayaal مبنية wayna yar yihiin oo kama badna tiradooda siddeetan. Waxaana loogu yeeraa xarfaha macnayaalka, sidoo kale xarfaha alif ba'da حروف الهجاء waxaa loogu yeeraa xarfaha aan isbadalin. Xarfaha macnayaalkooda waxay u kala baxaan shan qaybood: hal xarafle, laba xarafle, saddax xarafle, afar xarafle, iyo shan xarafle. Hal xarafluhu waa saddax iyo toban xaraf waxayna kala yihiin: Hamzada, alifka, ba'da, ta'da, siin, fa', kaaf, laam, miim, nuun, ha', woow iyo ya'. (الهمزة): Alif gaabka waxaa loo adeegsadaa weydiinta, isla simidda iyo dhawaaqtada sida: Ma dhow yahay mise wuu fog yahay waxa la idiin yaboohay {أَقْرَبُ أَمْ بَعِيدُ مَا تُوعَدُونَ}, waa isugu mid

iyaga haddaad u digto iyo haddaadan u digin
rumeyn mahayaan { وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أُنذِرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا }
{ يُؤْمِنُونَ } iyo deriskeenayahey annaga labada ah
waxaanu deggannahay halkani إنا مقيمان ها هنا
أجارتنا.

(الألف) Kaalmada, layaabidda, baroordiiqqa, kala
qaybinta labada nuun, sumadda laboodlaha sida:
Alla Yaziidow waxaan kaa filayaa inaan kaa heli
doono saddaqa (يا يزيدا لأملٍ نيل بر), maxaa biyo ah
oo maxaa cows ah! يا ماء ويا عشباً!

(الباء) Dhejinta, darteedda, dhaarta, kaalmada sida:
Waxaan qabtey walaalkey , أمسكت بأخي ka
bixitaanka balamohoodii ayaanu naxariista uga
fogeyney { فِيمَا تَقْصِيهِمْ مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ } ,

(التاء) Dheddiga, dhaarta sida: Waxay tiri xaaskii
mudanaha { قَالَتْ امْرَأَةُ الْعَزِيزِ } , waxaan ku dhaartay
Eebbe runtii Eebbaa naga kaa doortay { تَاللَّهِ لَقَدْ أَثَرْتُكَ }
{ اللَّهُ عَلَيْنَا } .

(السين) Timaadada sida: Waxaa kuu muuqan
doonto (maalin ka mid ah) maalmaha waxaadan
ogeyn استبدي لك الأيام ما كنت جاهلا .

(الفاء) Isku xigidda, ku xiran sida: Madaxweynaha
waxaa u soo galey aqoonyahanadii ka dib
madaxdii , دخل عند الخليفة العلماء فالأمراء haddaad
jeceshihiin Eebbe waa inaad isoo raacdaan { إِنَّ كُنْتُمْ
تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي } . Waxay noqotaa xaraf dheeraad

ah iyadoo erayga qurxineysa sida: Qaado toddobo oo kaliya فقط خذ سبعة.

(الكاف) Sidii sida: Aqoonta waa iftiin oo kale العلم {إِنَّ} kaasi waxaa (idin kugu) sugan waano {فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةٌ} waxay noqotaa xaraf dheeraad ah sida ma jiraan wax la mid ah {لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ}.

(اللام) Fartada, bilaabidda, dhaarta, u goonida sida: Ha bixiyo xoololow xoolihiisa {لِيُنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِّنْ} jannada (beerta) waxay gooni u tahay kuwa maqla (Eebbe) الجنة للطائعين.

(الميم) Waxay tilmaantaa kooxda labka sida: Waxaad ahaydeen kuwa islaweyn adduunka {بِمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ}

(النون) Ka tegin iyo xoojinta sida: Wuxuu igula dardaarmey tukashada {وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ} iyo waxaanu qaban foodiisa {لِنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ}.

(الهاء) Hadal istaajinta sida: Maxaa ugu wacan لِمَهُ , isaga إياه magac uyaalka isaga waa (يا) kaliya hase ahaatee ha'da ka dambeysa waxay sheegeysaa qof maqan.

(الواو) Kooxda, sii wadida, qaabka, lasocdaha iyo dhaarta sida inaan idiin caddayno oon ku sugno ilmagaleenada wixii aan doono {لِنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقَرِّ فِي} waxay ka baxeen guryahooda {خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ} , iyagoo kummanaan ah {خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ} , iyo waxaan ku dhaartey Tiinka iyo Zaytuunka

{وَالَّذِينَ وَالزَّيْتُونَ} "labadan geed ma aha geedaha ay soomaalidu u taqaano Tiitiinka iyo Zeytuunka ee waa laba geedoo kale oo magacyadooda uun baa isku mid noqday".

(الياء) Hadlaha sida aniga إياي .

(أما الثنائية) Laba xarafluhuna waa lix iyo labaatan waxayna kala yihiin aa, iz, al, am, an, in, aw, ay, ii, bal, can, fii, qad, key, laa, lam, lan, low, maa, muz, min, haa, hal, waa, yaa iyo nuunka culus.

(إ) Dhawaaqtada sida Cabdullaahiyow . أَعْبَدَ الله .

(إذ) Isla markiiba iyo kolkii.

(أل) Qodobka gartada "ka" sida: Wuxuu idiin la yimaado rasuulka qaata {وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ} .

(أم) Mise sida: Ma dhow yahay mise wuu fog yahay waxa la idiin balanqaaday {أَقْرَبُ أَمْ بَعِيدٌ مَا {ثَوَعَدُونَ} .

(أن) Fasirtada "in" sida: Inaad soontaan ayaa idiin wanaagsan {وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَّكُمْ} .

(إن) Shardiga "haddii" sida: Haddii aad naxariisato waa laguu naxariisan . إن ترحم تُرحم .

(أو) Ama sida: Qaado kan ama kaas . خذ هذا أو ذاك .

(أي) Dhawaaqtada iyo fasiridda sida iBarbaariyaheygow , أي رب , kaasi waa casjad yacni dahab . هذا عسجد أي ذهب .

(إي) Haa sida: Waxay ku weydiinayaan ma dhabbaa waxaad dhahdaa haa waxaan ku dhaartey

iBarbaariyaheyga ee runtii waa dhab {وَيَسْتَنْبِئُونَكَ} .
{أَحَقُّ هُوَ قُلْ إِي وَرَبِّي إِنَّهُ لَحَقُّ}.

(بل) "Ee waa" sida: Ma bixin Khaalid ee waa
Yuusuf ما ذهب خالد بل يوسف .

(عن) "Ka" sida: Waxaan ka baxay magaaladii
خرجتُ عن البلد .

(في) Falkaab, lasocotada iyo darteed: Magaalada
waxaa jooga tuugo في البلد لصوص ,

(قد) Runtii iyo lagayaabo sida: Runtii waxaa
liibaaney {قَدْ أَفْلَحَ}.

(كي) "Si" sida: Si aad u gaartaan كي تنالوا .

(لا) Diidada, dheeradka iyo diidmada sida: Ha ka
quusanina naxariista Eebbe {لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ} ,
maxaa kuu diidey inaad tukatid {مَا مَنَعَكَ إِلَّا تَسْجُدَ} ,
iyo xoolana ma bixiyo mana tukado {فَلَا صَدَقَ وَلَا} {صَلَّى}

(لم) Diidmada joogtada sida: Lama dhalin waxna
ma dhalo "Eebbe" {لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ}.

(لن) Diidmada joogtada iyo timaadada.

(لو) Shardiga "haddii" sida: Wuxuu jecel yahay
midkood hadduu noolaan lahaa kun sano {يَوَدُّ أَحَدُهُمْ} .
{لَوْ يُعَمَّرُ أَلْفَ سَنَةٍ}.

(ما) Diidmada sida: Kani ma aha dad {مَا هَذَا بَشَرًا}.

(مذ) Tan iyo sida: Lama aanan hadlin tan iyo sanad
ما كلمته مذ سنة .

(من) Bilaabidda "ka", qaar .

(ها) Soojeedinta waxaana qaata magacyada muujiyaha sida: kan هذا iyo tan هذه magac uyaalada waa aniga kani هأنذا iyo waa idinkii هأنتم iyo weerooyinka sida: War saaxiibkaa ayaa taagan iridda بالباب صاحبك.

(هل) Weydiinta sida: Waagii ma beryay ? هل طلع النهار؟

(وا) Baroordiiqa

(يا) Dhawaaqtada, baroordiiqa iyo soojeedinta sida dadow ((ياأيها الناس)),

(النون الثقيلة) Waxaa qaata falka laxoojinaya sida: Waa la xiri {لَيْسَجَنَّ} sideedaba ma qaadato tagtada.

(أما الثلاثية) Saddax xarafluhuna waa labaatan iyo shan waxayna kala yihiin aay, ajal, izaa, izan, alaa, ilaa, amaa, inna, anna, ayaa, balaa, zumma, jalal, jayri, khalaal, rubba, sowfa, cadaa, calla, calaa, laata, layta, munzu, nacam iyo hayaa.

(أي) Dhawaaqtada

(أجل) Haa

(إذا) Islamarkii sida: Haddii ay ku dhacdo xumaan oo ay gacantooda ku keensadeen islamarkiiba waa kuwa rajadhiga وَإِنْ تُصِيبُهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ إِذَا هُمْ {يَقْتُطُونَ}.

(إذن) Sidaas darteed.

(ألا) Soojeedinta "hooyaay"

(إلى) Dhamaadka "ku" .
 (أما) Soojeedinta "miyaa"
 (أن) Xoojinta "runtii"
 (إن) Xoojinta sida: **Runtii Eebbe ayaa wax walba**
awooda {إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ}, kaliya إِنَّمَا sida
waxaa kaliya oo waano qaata inta garaadka leh
{إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ}.
 (أيًا) Dhawaaqtada
 (بلى) Warcelinta "haa"
 (ثم) Dabadeed sida waxaa baxay dhalinyaradii ka
 dibna odayaashii خرج الشبان ثم الشيوخ
 (جَلَلٌ) Warcelinta "haa" oo kale
 (جِيرٌ) Warcelinta "haa" sidoo kale
 (خلا) Ka baxsanida "ka ahayn"
 (رُبٌ) Lagayaabo.
 (سوف) Timaadada sida: Wuu arki doonaa سوف يرى
 (عدا) Ka baxsanida "ka ahayn"
 (علٌ) Laga yaabo
 (على) Korka iyo lasocotada
 (لاَتٌ) Diidmada ma aha
 (ليت) Filasho "tollaay"
 (منذ) Tan iyo sida: Lama aanan hadlin tan iyo
 sanad ما كلمته منذ سنة .
 (نعم) Warcelinta "haa"
 (هيا) Dhawaaqtada sida: Na Barbaariyeheenow
 noo naxariiso هيا ربنا ارحمنا

(وأما الرباعية) Afar xarafluhuna waa shan iyo toban
waxayna kala yihiin izmaa, allaa, illaa, ammaa,
immaa, xaashaa, xattaa, ka'anna, kallaa, laakin,
lacalla, lammaa, lowlaa, lowmaa iyo hallaa
(إنما) Shardiga "haddii" .

(ألا) Ku boorinta.

(إلا) Ka baxsanida "ka ahayn" sida: Cudur kasta
wuxuu leeyahay daawo waxaan ka ahayn geerida
لكل داء دواء إلا الموت .

(أما) Miyaa sida: **Kuwii rumeeyey miyaa iyagu**
way og yihiin runtii inuu dhab yahay {فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا
فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ} .

(إما) Ama.

(حاشا) Ka baxsanida "ka ahayn"

(حتى) Tan iyo intii sida: **Tan iyo intii waaga ka**
baryayo {حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ} .

(كأن) Sidii.

(كلا) Sidaas ma aha.

(لكن) Hase ahaatee sida: Ma istaagin Zeyd hase
ahaatee Camri buu ahaa ما قام زيد لكن عمرو

(لعل) Laga yaabo sida: Waxaa laga yaabaa hawada
iney isbadasho لعل الجو يعتدل .

(لما) Diidmada joogtada

(لولا) Ku boorinta.

(لوما) Ku boorinta.

(هلا) Ku boorinta.

(أما الخماسية) Shan xarafluhuna waa hase ahaatee
sida: **Ma aydan dilin hase ahaatee ee Eebbaa dilay**
{فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ قَتَلَهُمْ}.

لا ونعم وبلى وإي Xarfaha warcelinta (أحرف الجواب)
وأجل وجلل وجبر وإن

لم ولما ولن وما ولا Xarfaha diidmada (أحرف النفي)
ولات

إن وإنما ولو ولولا ولوما Xarfaha shardiga (أحرف الشرط)
وأما

ألا وألاً وهلاً Xarfaha ku boorinta (أحرف التحضيض)
ولولا ولو ما

أن وأن Xarfaha magac faleedka (الأحرف المصدرية)
وكي ولو وما

السين وسوف وأن Xarfaha timaadada (أحرف الاستقبال)
وإن ولن وهل

ألا وإما وها ويا Xarfaha soojeedinta (أحرف التنبيه)
إن وأنّ والنون ولام Xarfaha xoojinta (أحرف التوكيد)
الابتداء وقد .

Isbadalka shaqalka erayga u dambeeya ee
weeraha إعراب الجمل

Weerta eraybixinta naxwaha waxa weeye wixii ka
kooban sheegtada مسند إليه iyo yeelaha مسند
haddii ay tahay weer dhan sida: Wuu cuney

ilmihii (أكل الطفل) ama aysan ahayn weer dhan
sida: Haddaad dadaasho (إن تجتهد).

Weerta falka iyo tan magaca ah الفعلية والاسمية:

Weerta ku bilaabata fal sida: Waxaan aqriyey
casharkeygii (قرأت درسي) waxaa la yiraahdaa weer
fal.

Weerta aan ku bilaabanna fal waxaa la yiraahdaa
weer magac sida: Ma aha walaalkaa socdaale (ما
أخوك مسافراً).

الحمد لله الذي بنعمته تتم الصالحات

Waxaa mahad iska leh Eebbe kaa soo galadiisu ku
dhammaadaan wanaagyaalku